

Broj: 457-1-UP/13

Datum: 26.03.2013. godine

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske

n/r ministra, gđin Goran Mutabdžija

Predmet: Pravilnik o uslovima rada školske kuhinje

Poštovani,

Pitanje ishrane djece veoma je važno za njihov pravilan rast i razvoj i zahtijeva angažovanje prije svega roditelja, ali i škole, s obzirom da najveći dio vremena djeteta provodi u kući i školi. Stručnjaci smatraju da djeca osnovnoškolskog uzrasta treba da imaju 5 obroka dnevno jer se u tom uzrastu intenzivno razvijaju. Kako bi se omogućila pravilna i zdrava ishrana djece tokom dana, evidentno je da bi minimalno jedan obrok, djeteta moralo imati u školi, s obzirom da upravo u školi provodi vrijeme u kojem bi trebalo imati doručak ili užinu.

Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju¹ utvrđeno je u članu 47:

- (3) škola može da organizuje rad školske kuhinje,
- (4) ministar donosi Pravilnik o uslovima rada školske kuhinje.

Da bi došla do podataka da li je i pod kojim uslovima pitanje ishrane djece obezbijeđeno u osnovnim školama, Institucija je zatražila stav škola o tom pitanju.

Iz analize dostavljenih odgovora iz upitnika na koje je odgovorilo 117 osnovnih škola, proizilazi sljedeće:

- Od 117 škola koje su odgovorile na upitnik, 63 osnovne škole u Republici Srpskoj su organizovale neki oblik ishrane djece u školi, bilo da su organizovale školske kuhinje ili prodaju ili podjelu prehrambenih proizvoda djeci u samoj školi.
- Od 63 škole koje imaju neki oblik organizovane ishrane u školi, 31 škola organizovala je rad školske kuhinje, a 32 škole su omogućile drugom subjektu da u školi vrši prodaju hrane učenicima.
- Poslove pripreme ili distribucije hrane u školama koje imaju neki oblik organizovane ishrane obavljaju u 18 škola kuhari, u 2 škole pomoćno osoblje, a u ostalim školama zaposleni iz pekara i trgovina kojima su prostori iznajmljeni.

¹ Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 74/08, 71/09, 104/11

- Djeci se u školskim kuhinjama, s izuzetkom 5 škola koje imaju dnevni jelovnik, uglavnom nude: sendviči i peciva, a u nešto manjem broju škola i pice i pite, grickalice i slatkiši, hladni napitci, te vrlo rijetko čaj i topli napitci.
- 32 osnovne škole su omogućile trećim licima da u školi prodaju određene proizvode od čega je 18 škola iznajmilo prostor trgovinskoj radnji, 9 škola pekari, 4 ugostiteljskoj firmi i jedna preduzeću.
- U školama koje su svoj prostor ustupile trećim licima za prodaju hrane učenicima ponuda je ista kao i u školama koje su same organizovale rad školskih kuhinja. Djeci se nude razna peciva i sendviči, pite i pice, pekarski proizvodi, grickalice, slatkiši i sokovi.
- Ispravnost hrane, uslovi pod kojima se hrana prodaje djeci, doprema hrane do škole, važne su stavke u organizovanju školskih kuhinja i trebale bi biti jasno propisane.
Nadzor nad obavljanjem ovog posla škole su uglavnom prepustile inspekcijским službama u 30 škola, dok u 4 škole poslove nadzora obavlja direktor sa sanitarnom inspekcijom, a u 2 škole direktor sam, dok u 2 škole nadzor vrši pekara koja je zakupila prostor. Na ovo pitanje odgovorilo je 38 škola.
- Sve škole smatraju neophodnim donošenje Pravilnika koji bi odredio moguće načine i uslove ishrane djece u školi.
- Uz odgovore na postavljena pitanja, 41 osnovna škola dostavila je i svoje prijedloge i sugestije vezano za donošenje Pravilnika. Sugestije se uglavnom odnose na:
 - potrebu uvažavanja različitosti uslova u kojima škole rade,
 - preciziranje vrste hrane koja se može pripremati ili prodavati u školskoj kuhinji,
 - precizno određivanje nadležnih za vršenje nadzora nad radom školskih kuhinja,
 - razvijanje svijesti kod djece o zdravoj ishrani,
 - uključivanje savjeta roditelja i savjeta učenika u rješavanje ovog pitanja,
 - neophodnost finansijske podrške školama u rješavanju ovog pitanja od strane resornog ministarstva.

Tokom posjeta školama koje je Institucija imala u izvještajnom periodu aktuelizovano je pitanje ishrane djece dok su u školi. Uprave škola su naglašavale neophodnost organizovanja i rada školskih kuhinja. Uprave škola u ruralnim sredinama, sa kojima je Institucija kontaktirala, ističu da najveći broj njihovih učenika do škole putuje ili pješaci pa im je za taj vremenski period koji provode izvan kuće neophodan bar jedan obrok. Posebno je zimi važno djeci ponuditi topli napitak, ukoliko već ne postoji mogućnost toplog obroka. U jednoj školi koja nema ni školsku kuhinju, ni organizovanu prodaju hrane u samoj školi, rekli su da djeca kupuju peciva i sendviče u obližnjoj prodavnici, ali nije rijedak slučaj da peciva nestane pa dio djece ostane bez obroka. Ovo su potvrdila i djeca koja kažu da im je dugo čekati do ručka koji kod kuće imaju tek u popodnevnim satima kada stižu organizovanim prevozom.

Jedna škola nam je s ponosom rekla da je problem školske kuhinje riješila na inicijativu djece koja su ovo pitanje pokrenula kroz projekat „Ja građanin“ i tako mobilisali i lokalnu zajednicu i roditelje i riješili ovo pitanje.

U jednom broju škola Instituciji su potvrdili da su odustali od iznajmljivanja školskog prostora trećim licima koja su prodavala različita peciva, slatkiše, grickalice, sokove, i sl. Ističu da zbog odgovornosti koju škola ima prema učenicima, bez jasno definisanih uslova, ne mogu preuzeti taj rizik, jer nisu u situaciji svaki dan kontrolisati šta se učenicima prodaje, je li proizvodima istekao rok i sl, a snose odgovornost za sve eventualne štetne posljedice za učenike.

Predstavnici Institucije prilikom posjete jednoj osnovnoj školi bili su svjedoci jednog od načina ishrane djece u školi. Treća lica, za vrijeme velikog odmora, sa sendvičima koje su

donijeli u korpi, stajala su na samom ulazu u školu. Prema izjavi direktora, škola već duže vrijeme vodi borbu da riješi ovaj problem, međutim, nema razumijevanja ni od nadležne inspekcije.

Pitanje ishrane djece dok su u školi višestruko je važno. Pored barem jednog obroka ili užine koja bi im bila obezbijedena, vrlo je važno da djeca, u školi od najranijeg uzrasta stiču navike i uče o zdravoj ishrani, o broju obroka, o posljedicama koje po njihovo zdravlje ima nepravilna ishrana...

S obzirom na zakonom utvrđenu obavezu, te činjenicu da škole imaju vrlo različit pristup u rješavanju pitanja ishrane djece dok su u školi,

Ombudsman za djecu u skladu sa članom 9. Zakona o Ombudsmanu za djecu, predlaže

- Ministarstvu prosvjete i kulture da uz učešće stručnjaka koji se bave ishranom djece, te uz aktivno učešće i djece i roditelja i nastavnika, uvažavajući razlike u kojima škole rade, na osnovu člana 47. Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, donese Pravilnik o uslovima rada školske kuhinje.

Očekujem da u skladu sa članom 9. Zakona o Ombudsmanu za djecu, u roku od 15 dana Instituciju obavijestite o mjerama koje ste preduzeli.

S poštovanjem,

Ombudsman za djecu
mr Nada Grahovac